

Alle Godsdiensten zijn toch gelijk
Hand. 4:8-12; 2 Cor.5:17-21; 1 Tim.2:3-7

“Alle godsdiensten zijn gelijk, ze komen allemaal op hetzelfde neer”.

Een uitspraak van deze strekking hebt u vast al wel eens gehoord in uw omgeving. Het is dan ook een uitspraak die volledig past bij de tijd waarin wij leven. En om te begrijpen waar zo'n uitspraak vandaan komt is het goed om even die tijd van vandaag te bekijken.

Die tijd waar wij in leven wordt wel de tijd van het 'postmodernisme' genoemd. Postmodern betekent na-modern. Wij denken vaak dat modern eigentijds betekent, maar in dit verband is modern alweer ouderwets.

De tijd van het modernisme, dus de tijd voor het postmodernisme, laat men vaak beginnen bij de val van de Bastille in 1789 het startpunt van de Franse Revolutie.

De tijd die toen aanbrak kenmerkte zich vooral door de verheerlijking van het menselijk verstand, het rationalisme. Men meende door logisch en helder denken op iedere vraag een oplossing te kunnen bedenken. Er ontstonden grote ideologieën of denksystemen zoals het kapitalisme, socialisme, marxisme, communisme en fascisme, etc. Kenmerkend voor deze ideologieën was dat ze de pretentie hadden de wereld te veroveren. Iedereen moest ervoor gewonnen worden. Mensen gingen ervoor op de barricade. In Nederland ontstond in deze tijd een sterk verzuilde samenleving. Je had politieke zuilen, maar ook kerkelijke zuilen. Ik ben zelf opgegroeid binnen een kerkelijke zuil waar we alles zelf hadden. Eigen scholen, eigen kranten, een eigen politieke partij, soms zelfs eigen sportclubs. Binnen zo'n zuil was het leven lekker duidelijk. De professoren op de theologische opleidingen leerden aan de aanstaande predikanten wat waar was en de predikanten brachten die waarheid in de kerken. Met mensen uit andere zuilen ging je niet om, dus je kwam ook nauwelijks in aanraking met andersdenkenden. Wij hadden de waarheid in pacht en die anderen hadden het mis. En zo lang je niet in gesprek ging was dat makkelijk vol te houden. In het geloofsleven lag sterk de nadruk op de feiten. Wat is waar? Wie heeft gelijk?

De val van de Berlijnse muur in 1989 wordt vaak gezien als het einde van de moderne tijd. Toen viel het communisme, het laatste grote denksysteem. Dit systeem had jammerlijk gefaald in het ontkennen van de bovennatuurlijke wereld. Geloof is

opium voor het volk, zei men. Maar toen de muur viel bleken er meer christenen in de Sovjet Unie te wonen dan ooit.

De tijd die na de val van de muur aanbrak wordt wel de tijd van het postmodernisme genoemd. Kenmerkend voor deze tijd is vooral wat het niet is.

- Geen universele denksystemen meer. De mens is teleurgesteld in z'n ideologieën. Ze hebben niet gebracht wat men er van verwachtte.

- Geen absolute waarheid. Waarheid is betrekkelijk, subjectief. Iemand's eigen kijk op de zaak bepalen wat voor die persoon waar is. Het is waar voor jou, maar niet voor mij.

- Geen fundamentele normen en waarden. Er is niets meer om de begrippen 'goed' en 'kwaad' aan op te hangen. We bepalen met elkaar, of ieder voor zich wat goed is. Over normen en waarden praten maakt je verdacht want dan moraliseer je. We moeten vooral tolerant zijn.

- Een laatste kenmerk voor onze tijd is dat men allerlei levensbeschouwingen door elkaar hutselt. Geloof is een soort keuzeartikel geworden, waaruit ieder kiest wat hem aanspreekt en zo zijn eigen levensbeschouwing in elkaar knutselt. Zo kan het zijn dat je kerkmensen tegenkomt die beweren de bijbel voor waar te nemen en te gelijktijd beweren in reïncarnatie te geloven.

Bij dit alles laat men zich niet langer lijden door objectieve feiten, wat is waar, maar door z'n gevoel. En als iets goed voelt dan is het zo, ook al zegt de bijbel iets anders. Nu merken jullie wel dat veel van wat ik zojuist in grote lijnen schetste niet alleen buiten de kerk plaatsvindt maar ook daarbinnen. Ik hoor nog wel eens mensen zeggen dat de tijdgeest geen invloed mag uitoefenen in de kerk, die moet je buiten de deur houden. Maar dat is onmogelijk. Zelfs de manier waarop kerkdiensten verlopen in een meer ouderwetse kerk is beïnvloed door de tijdgeest, maar dan door de tijdgeest van vroeger. Zoals onze voorouders kinderen van hun tijd waren en ook geroepen waren de vragen die hun tijd opriep vanuit de bijbel te beantwoorden, zo zijn wij kinderen van onze tijd en geroepen om de vragen van onze tijd vanuit de bijbel te beantwoorden. Wij leven niet alleen in het postmoderne tijdperk. We zijn het zelf ook. We zijn alleen postmoderne christenen.

Nu is die opkomst van het postmodernisme echt niet alleen negatief. Onze tijd geeft geweldige kansen voor het Evangelie. Er mag weer over God gepraat worden. Gingen de discussies met niet-gelovigen voorheen altijd over de bewijzen dat God echt bestaat, God is immers dood, of over schepping of evolutie, 'wat is waar?', nu

gaan de gesprekken over 'hoe kan ik God ervaren', 'wat is echt', 'wat voelt goed'. God mag weer. God is in. Je mag alleen niet zeggen dat jouw God 'de waarheid' is, dan ben je intolerant en hoogmoedig. Absolute waarheid bestaat niet. Nu vind ik het altijd grappig dat die uitspraak 'er is geen absolute waarheid' ook een absolute stelling is. Dus als er geen absolute waarheid bestaat, is ook deze absolute stelling niet waar.

Een positieve bijwerking van de tijd waarin wij leven is dat christenen uit verschillende achtergronden elkaar weer zijn gaan herkennen als broeders en zusters. Absoluut een werk van de Heilige Geest, maar ik sluit niet uit dat daar ook invloed van de tijdgeest in meespeelt. In de tijd van het modernisme gingen de discussies tussen christenen, als ze al plaatsvonden, altijd over de verschillen. In onze tijd gaan ze over wat samenbindt. En dat is veel meer, dan wat ons scheidt van elkaar. En als postmodern christen, ervaar ik dat als positief.

Ook de aandacht die er is voor het gevoel in ons geloof is niet negatief. Geloof is niet alleen een aantal feiten voor waar aannemen. Geloof is een relatie. En een relatie zonder gevoel is een koude relatie. Gevoel mag weer een plek hebben in ons geloofsleven en dat is positief. Gevaar is echter dat ons gevoel bepalend wordt voor ons geloof en dan zijn we uit balans. Net zo goed als gevoel belangrijk is in de relatie tussen man en vrouw is dat zo in onze relatie met God. Maar ook net zo goed als je nog steeds getrouwd bent als je even geen vlinders in de buik hebt, ben je nog steeds een kind van God al voel je daar niets bij.

Zo'n uitspraak dat alle godsdiensten gelijk zijn past dan ook helemaal in onze tijd waarin waarheid niet meer absoluut is en ieder zijn eigen godsdienst in elkaar zet. Ook de komst van moslims, Hindoes, boeddhisten en de invloed van andere oosterse stromingen hebben meegewerkt aan dit denken.

Maar hoe moeten we zo'n uitspraak nu beoordelen?

De eerste vraag die ik aan mensen stel is of ze alle godsdiensten dan ook bestudeerd hebben. Meestal blijkt dat de uitspraak dat alles één pot nat is voortkomt uit gemakzucht, om het niet te hoeven bestuderen.

Natuurlijk, er zijn wel overeenkomsten tussen de godsdiensten. In iedere godsdienst leeft het besef dat er meer is dan deze materiele wereld. Er is een andere, niet waarneembare wereld en met die wereld willen we in contact komen. In iedere godsdienst leeft het besef van kwaad en het verlangen om van het kwaad verlost te

worden. In iedere godsdienst kent men het geloof om op een of andere manier op te gaan in de eeuwigheid buiten dit leven.

Maar daar houden de overeenkomsten ook wel mee op.

De wereldgodsdiensten naast elkaar beziend is er duidelijk verwantschap tussen Hindoeïsme en Boeddhisme enerzijds en Jodendom, Islam en Christendom anderzijds.

De Hindoe en de Boeddhist geloven beiden in reïncarnatie en hebben ieder zo zijn 'methoden' die bewerken dat de gelovige het in een volgend leven beter zal hebben. Voor de Hindoe is dat de weg van kennis, werken, devotie of magie en voor de Boeddhist de weg van het 3-voudig pad, het juiste gedrag, de juiste meditatie en het juiste inzicht, die bewandeld moet worden.

Opvallend is dat de Hindoe in vele goden gelooft en deze ook naast elkaar aanroept terwijl in het Boeddhisme de godheid veel minder een rol speelt. Boeddhisme is meer een manier van leven dan een godsdienst.

Terwijl de Hindoe en de Boeddhist reïncarnatie ervaart als een eindeloze, vermoeiende, depressief makende sleur waar niet aan te ontkomen is, menen steeds meer mensen in het westen dat reïncarnatie een redelijk alternatief is voor het geloof in de hemel of een nieuwe aarde. En dan hebben we het nog niet gehad over de onbarmhartige bijwerkingen van zo'n geloof. Want iemand die lijden heeft te verdragen in het leven hoef je niet te helpen. De oorzaak is dat hij in z'n vorige leven niet goed heeft geleefd. Eigen schuld dus. Je voelt wel aan dat dat haaks staat op de manier waarop Jezus in de wereld kwam en juist de zwakke tegemoet kwam met liefde en genezing.

Overeenkomst tussen het Jodendom, de Islam en het Christendom is dat in alle drie de godsdiensten geloofd wordt in één almachtige God, die de Schepper is en die eens rechtvaardig zal oordelen. Uiteindelijk zal er dan een nieuwe aarde zijn voor de uitverkorenen.

Maar hoe er dan deel gekregen wordt aan die verlossing en nieuwe aarde is zeer verschillend. Het heil wordt in de Islam verkregen door te leven volgens regels en plichten. De islam kent vijf plichten:

- de geloofsbelijdenis 'er is geen God dan Allah en Mohammed is zijn profeet',
- vijf keer per dag bidden richting Mekka
- de verplichte aalmoezen
- vasten in de maand Ramadan

- de bedevaart naar Mekka.

Deze plichten heb je na te leven, maar zekerheid over je behoud kun je niet hebben, want Allah beslist.

In het Jodendom zien we ook dat er volgens wetten en regels geleefd wordt, maar dan meer om God te eren en niet om het heil te verdienen. De zekerheid van de verlossing ligt in het feit dat God Abraham en zijn nakomelingen heeft uitverkoren.

Komen alle godsdiensten op hetzelfde neer? Een oppervlakkige studie laat al zien dat die stelling onhoudbaar is.

Maar wat maakt het christelijk geloof nu zo anders dan andere godsdiensten?

Het grootste verschil zit in twee woordjes: doen of gedaan.

Hoe verschillend de niet-christelijke godsdiensten ook zijn. In allemaal zul je iets moeten doen om deel te krijgen aan het bovennatuurlijke leven. Of het nu mediteren is, streng wettisch leven of je religieuze verplichtingen nakomen, het is elke keer weer iets wat jij zelf moet doen. Jij moet van beneden af proberen die andere wereld te bereiken. En of je inspanningen dan voldoende zijn geweest zal blijken bij het oordeel of zal zichtbaar worden in de gedaante waarin je terugkeert in de eeuwigdurende cyclus van reïncarnatie.

Het wonder van het christelijk geloof is het wonder van het woord 'gedaan'.

God heeft gedaan waar een mens zelf niet toe in staat was.

Onze eigen prestaties kunnen een heilige perfecte God nooit tevreden stellen.

Onze eigen prestaties kunnen ook het kwaad in de wereld niet wegnemen.

Onze eigen prestaties kunnen de dood niet overwinnen.

Onze eigen prestaties kunnen ons zondige hart niet veranderen.

Wij kunnen niet opklimmen tot God. Hij bevindt zich in een voor ons niet te betreden dimensie. Er is alleen contact mogelijk omdat God naar ons toe kwam, in een voor ons waarneembare gedaante. Jezus Christus!

En al deze dingen waartoe een mens zelf nooit in staat is, heeft Jezus Christus gedaan. Hij leefde perfect, zonder zonde en haalde op die manier een 10 voor gedrag, die wij nooit kunnen halen. Hij overwon het kwade met absolute liefde. Toen Hij werd uitgescholden schold Hij niet terug. Toen Hij werd geslagen sloeg Hij niet terug. Hij nam het kwade op zich. Hij droeg het. Hij onderging de doodstraf zodat wij vrij uit kunnen gaan. Maar Hij stond ook weer op en werd zo de grote triomfator over

de dood. Hij verbrak de ketenen van de dood die de mensheid in z'n macht had. Hij verzwolg de dood in de overwinning.

Nadat Jezus naar de hemel ging heeft Hij Zijn Geest uitgestort.

Op die manier kan Jezus in ons wonen en werken. Ik kan mezelf niet veranderen, maar Jezus, die met Zijn Geest in mij woont en werkt kan dat wel. De Heilige Geest maakt mensen tot een nieuwe schepping. Een totale verandering, zo radicaal dat de bijbel over een nieuwe geboorte spreekt.

En wie zijn vertrouwen stelt op dit verlossend werk van Jezus mag zeker zijn eeuwig leven. Niet op grond van eigen doen, maar van wat Hij heeft gedaan!

Maar wij moeten toch ook goed werk doen?

Om gered te worden, Nee! Onze werken voegen niets toe aan onze redding. Het is alleen door Jezus, alleen door genade, alleen door geloof.

Maar het kan niet anders dan dat je verandert als je gaat geloven. Dan vloeit dat goed werk er als het ware uit voort. Die werken zijn dan het gevolg van je redding. De vrucht. Het bewijs dat je Jezus hebt leren kennen. Als die werken er niet uit voortkomen is er iets mis. Dan is je geloof dood, zegt Jacobus.

Twee woordjes doen en gedaan. Zij maken het verschil. Jezus maakt het verschil. Hij overwon de vijanden van de mensheid voor eens en altijd. Het lege graf is het bewijs. Zijn andere godsdiensten en andere godsdienstige boeken dan helemaal fout? Dat kun je niet zeggen. De Hindoe Gandhi heeft met zijn geweldloze levensstijl veel respect afgedwongen. En de Koran geeft 99 schone namen aan Allah, zoals de Koning, de Geweldige, de Overmachtige, de Schepper, de Ene, de Heilige, de Eerste, de Laatste.

Maar Jezus leerde ons een andere naam: Vader. Abba. Pappa.

Hij noemt zichzelf de Weg tot die Vader. Niet een weg maar de weg.

Hij noemt zichzelf de Waarheid. Niet een waarheid maar de waarheid.

Hij noemt zichzelf het Leven. Niet een mogelijkheid om leven te ontvangen maar de enige mogelijkheid. Niemand komt tot de Vader dan door Mij, zegt Jezus.

Met deze Boodschap zijn Jezus' volgelingen de wereld ingetrokken. Een wereld die bol stond van religie en godsdiensten. Hun Boodschap was niet "ach, we geloven allemaal hetzelfde" of "ach, het maakt ook niet uit wat je gelooft". Ze verkondigden Jezus! "Door niemand anders kunnen wij gered worden, want zijn naam is de enige op aarde die de mens redding biedt" zei Petrus tegen de Joden.

“Er is maar één Middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus” hield Paulus de volkeren voor.

En wij mogen hetzelfde doen. In een tijd waarin alle godsdiensten op een hoop geveegd worden en spreken over een absolute waarheid intolerant is, die Ene Naam hoog houden en zeggen: “Laat u met God verzoenen. God heeft Hem die de zonde niet kende voor ons één gemaakt met de zonde, zodat wij door Hem rechtvaardig voor God konden worden”.

Niet uit hoogmoed of uit betweterigheid, maar uit liefde. Onvoorwaardelijke liefde. Want liefde en bewogenheid was Gods motief om Zijn Zoon te zenden.

En wie door die liefde is aangeraakt kan niet anders dan doorgeven en uitnodigen:

“Kom, laat ons knielen voor de Verlosser van Heelal. Laat je verlossen, laat je schoonwassen, laat je vernieuwen. Je wordt er een ander mens van!”

Amen

Januari 2007

G.P. Hartkamp

Wapenveld